

ریشه‌های منازعه بین ایران و آمریکا

علی اکبر علیزاده *

چکیده

پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۵۷ باعث تحول عمیق و اساسی در روابط ایران و آمریکا شد و به یکباره آمریکا را به عنوان فعال‌ترین کشور در سیاست خارجی ایران، از صحنه روابط بین‌المللی ایران کنار زد این تغییر نمی‌تواند امری فی‌البدایه باشد و قطعاً دارای سوابق و ریشه‌هایی است که برخی ریشه‌های آن را با استفاده از بیانات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری و بازکاوی تاریخ انقلاب و حوادث قبل و بعد از آن تحت عنوان ریشه‌های منازعه بین ایران و آمریکا بررسی می‌نماییم.

کلید واژه‌ها: ایران و آمریکا، انقلاب اسلامی، روابط بین‌الملل، تاریخ انقلاب اسلامی.

مقدمه

با پیروزی انقلاب اسلامی، هر چند حضور سلطه آمیز و مداخله‌گرانه آمریکا در ایران پایان یافت اما مرحله‌ای جدید در روابط دو کشور گشوده شد. آمریکا از دهه ۱۳۳۰ شمسی تا پیروزی انقلاب اسلامی به فعال‌ترین دولت خارجی در صحنه سیاسی ایران تبدیل شده بود و این کشور به ایران به عنوان مهم‌ترین و قوی‌ترین متحد استراتژیک خود در خاورمیانه و خلیج فارس نگاه می‌کرد. به همین دلیل با سیاست‌های تشویقی و بعضاً اعمال فشار، تلاش داشت ضمن تقویت موقعیت خود در ایران و مراکز تصمیم‌گیری آن، رژیم شاه را در جهت منافع منطقه‌ای و بین‌المللی خود تقویت کند. در مقابل، رژیم شاه نیز با هدف مقابله با بحران‌های داخلی و آسیب‌پذیری‌های خارجی، وجود حامی قدرتمندی چون آمریکا را ضروری می‌دانست و در این راستا تلاش داشت با اعطای امتیازات بیشتر و اجرای سیاست‌های دیکته شده رضایت مقامات کاخ سفید را برآورده سازد. این وضعیت سبب گردید که مناسبات سیاسی، اقتصادی و امنیتی دو کشور شدیداً به هم گره بخورد. شدت این روابط به حدی بود که خدشه‌دار شدن آن، صدمات جبران‌ناپذیری برای دو کشور، همراه داشت به همین دلیل نیز دو کشور، بی‌دقت در حفظ گسترش روابط و خنثی کردن عوامل تخریب ساز این روند تلاش می‌کردند. امام خمینی (ره) آمریکا را شیطان بزرگ و ام‌الفساد معرفی نمودند. ایشان در مبارزاتشان با رژیمستمشاهی همه بدبختی‌های ایران را از آمریکا می‌دانستند و رژیم شاه را به علت پشتیبانی دائمی از آمریکا مورد شماتت و سرزنش همیشگی قرار می‌دادند. ایشان می‌فرمودند:

دنیا بداند که هر گرفتاری که ملت ایران و مسلمین دارند از اجانب خصوصاً

آمریکاست (امام خمینی، ج ۱، ۱۱۰).

پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن ماه ۱۳۵۷ شمسی ضربه‌ای سهمگین بر روابط ایران و آمریکا و موقعیت آمریکا در منطقه و حتی در سطح جهان بود و این هدفی بود که رهبران انقلاب و مردم ایران خواستار تحقق آن بودند. رهبران آمریکا تصور می‌کردند که موج انقلاب در ایران فرو می‌نشیند و این کشور می‌تواند بار دیگر تحت لوای دیگری، سیاست‌ها و منافع گذشته خود را در ایران دنبال کند اما وقایع و حوادث، سرنوشت دیگری را رقم زد. گروگان‌گیری اعضا سفارت آمریکا در تهران، اولین و مهم‌ترین حادثه و رویارویی جدی ایران و آمریکا در سال‌های

اولیه پیروزی انقلاب بود. این حادثه اعتبار و هیبت بین‌المللی آمریکا را به شدت خدشه‌دار ساخت. تداوم بحران سبب گردید که واشنگتن روابط سیاسی و رسمی خود را با ایران قطع کند. تجاوز نظامی به طبع اقدام عجولانه آمریکا بود که با شکست مواجه شد. به دنبال آن خصومت‌های آمریکا علیه ایران شدت گرفت. آمریکا تلاش داشت از راه‌های مختلف نظیر حمایت از صدام در جنگ تحمیلی، تحریم‌های اقتصادی، مقابله با سیاست‌های ایران در سازمان‌های بین‌المللی، حمله به مؤسسات نفتی و در نهایت ساقط کردن هواپیمای مسافربری، ایران را وادار به تسلیم و تمکین نماید. با پایان یافتن جنگ تحمیلی، آمریکا با متهم کردن ایران به حمایت از تروریسم، نقض حقوق بشر، تلاش برای دستیابی به سلاح هسته‌ای و تبلیغات گسترده و وسیع رسانه‌ای بر علیه ایران اقدامات خود را شدت بخشید. همان‌طور که ملاحظه می‌شود دشمنی رهبران انقلاب اسلامی و ملت ایران با آمریکا از قبل از انقلاب اسلامی وجود داشته است و با مساعد شدن زمینه‌های مختلف در اشکال متفاوت از سوی دو طرف از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در ایران، حمله نظامی آمریکا به طبع، حمایت از صدام و حمله به هواپیمای مسافربری و ... خود را نشان داده است، این تحقیق کوشش دارد با استفاده از اسناد تاریخی و بیانات و مواضع حضرت امام خمینی (ره) ریشه‌های اختلاف بین آمریکا و ایران را بررسی نماید. برای بروز منازعه و جنگ بین دو مجموعه متخاصم اعم از اقوام، دولت‌ها و سازمانها، دو دسته از عوامل موثر هستند.

الف- ریشه ها

ریشه‌های اختلافات بین دو مجموعه متخاصم همیشه وجود دارند و عمیق می‌باشند و بنا به شرایط در زمینه‌های مختلف خود را بروز داده و آشکار می‌سازند. ریشه‌ها در زمان طولانی شکل می‌گیرند و تقریباً دائمی هستند و از بین نمی‌روند. یک درخت همیشه ریشه دارد، منتهی گاهی در زمستان و به دلیل نامساعد بودن شرایط جوی رشدی از خود نشان نمی‌دهد. عمده‌ترین ریشه‌های منازعات شامل ریشه‌های تاریخی، ژئوپلتیک، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نژادی می‌باشند. شناخت ریشه‌ها میزان عمق اختلافات بین دو مجموعه متخاصم را نشان می‌دهد و بر اساس شدت و گسترش دامنه آنها می‌توان آینده روابط آن دو کشور را حدس زده و پیش‌بینی نمود.

ب- زمینه ها

عواملی هستند که با توجه به ریشه اختلافات زمینه بروز پیدا می‌کنند اما علت اصلی اختلافات نیستند بلکه نمودی از آن می‌باشند که خود را به شکل مذکور نشان می‌دهند. مثلاً ریشه اصلی اختلافات هند و پاکستان از زمان جدایی این دو کشور از یکدیگر و اختلافات ریشه‌ای هندوها و مسلمانان سرچشمه می‌گیرد اما این ریشه در زمینه‌های مختلف از قبیل بحران کشمیر، متهم نمودن دو کشور به اقدامات تروریستی، کارشکنی در زمینه‌های مختلف اقتصادی و... خود را نمایان می‌کند.

انواع ریشه های منازعات بین آمریکا و ایران

۱- ریشه های تاریخی

کشور آمریکا سابقه تاریخی چندانی در جهان ندارد. کشوری است که کمی بیش از دویست سال از عمرش می‌گذرد اما سابقه حضور او در ایران به اواسط جنگ جهانی دوم برمی‌گردد. تا سال ۱۳۲۰ شمسی (۱۹۴۱ میلادی) مقامات آمریکا تمایل چندانی به حضور در ایران ابراز نمی‌کنند. اما از اواسط ۱۳۲۰ هجری شمسی به دلیل ارزیابی جدید دولت آمریکا از موقعیت استراتژیک ایران توجه ویژه‌ای به ایران نمود به طوری که تا دی ماه سال ۱۳۲۱ تعداد نظامیان آمریکایی در ایران به سی هزار نفر رسید. در ماجرای اشغال شمال ایران به دست ارتش روس، آمریکایی‌ها تلاش جدی در عرصه بین‌المللی در حمایت از ایران و اخراج سربازان روسی از این کشور به عمل آوردند. البته این حمایت‌ها به لحاظ اهمیتی بود که آمریکایی‌ها برای این منطقه حساس که منبع و ذخیره عظیم انرژی است، قائل بودند و آمریکا به تدریج سیاست‌های خود را تغییر داد و در پوشش روابط دوستانه با دولت ایران، به دخالت مستقیم در تمامی امور داخلی کشور ما روی آورد و به شکل مستعمره با آن برخورد کرد و ستم‌های بی‌شماری در حق ملت ایران مرتکب شد. امام خمینی(ره) رابطه ایران با آمریکا را به رابطه گرگ و میش تشبیه می‌کنند که بین این دو آشتی نیست (امام خمینی، ج ۶، ۷۵). شرح همه شرارت‌ها و اقدامات نفرت‌انگیز آمریکا طولانی است از این رو به شرح مختصر برخی از مهم‌ترین آنها می‌پردازیم.

۱-۱- کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

با کوشش آیت‌الله کاشانی و حمایت مردم، دولت ملی-مردمی مصدق روی کار آمد. طرح کودتای ۲۸ مرداد پس از مطالعات فراوان و بازنگری‌های مکرر توسط طراحان انگلیسی و آمریکایی در قالب طرح تی‌پی‌آژاکس (TP.AJax) در تاریخ ۲۱ تیر ماه توسط رئیس سازمان سیا، وزیر خارجه آمریکا و رئیس‌جمهور آمریکا (آیزنهاور) به امضای نهایی رسید و در ۲۸ مرداد با موفقیت انجام پذیرفت (امروز، ج ۲، ۴۰۰). در نتیجه این کودتا دکتر مصدق از نخست‌وزیری برکنار شد و حکومت مردمی وی سقوط کرد. شاه که از بیم مردم به ایتالیا گریخته بود مجدداً به ایران بازگشت و به این صورت سلطه همه جانبه رژیم پهلوی و آمریکا بر کشور مجدداً آغاز شد.

۱-۲- حمایت و تحکیم پایه های حکومت استبدادی شاه

بعد از کودتای ۲۸ مرداد، آمریکایی‌ها با تمام توان از شاه حمایت کردند و ایران عمدتاً به عنوان کشوری دست‌نشانده در حوزه نفوذ آمریکا مطرح شد. آمریکایی‌ها برای جلوگیری از نفوذ شوروی بلافاصله بعد از کودتای ۲۸ مرداد فعالیت گسترده‌ای را برای تقویت حکومت زاهدی که ثمره کودتای ۲۸ مرداد بود شروع کردند. در این راستا در ۱۲ شهریور ۱۳۳۲ ایالات متحده اعلام کرد که دولت آمریکا سالانه مبلغ ۲۳/۴ میلیون دلار بابت کمک‌های فنی در قالب اصل چهار ترومن در اختیار ایران قرار می‌دهد (معباوی، ۱۳۸۱، ۳۵).

یکسال بعد از کودتا ۳۵ درصد سهام نفتی ایران در اختیار شرکت‌های آمریکایی قرار گرفت و سه سال بعد یعنی در سال ۱۹۵۷م ایران و آمریکا عهدنامه مودت امضاء کردند. در سال ۱۹۵۵ آمریکا بر اساس تز کمربند ایمنی و تکمیل حلقه رابطه سیتو و ناتو شرایط ایجاد و توسعه پیمان بغداد را بین ایران، ترکیه، انگلیس، عراق و پاکستان فراهم کرد که در سال ۱۹۵۸م به سنتو تغییر نام داد (مهدوی، ج ۱، ص ۱۹۹).

رابطه آمریکا با ایران در طول این سال‌ها و حتی در سال‌های بعد و در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی بگونه‌ای بود که کارتر رئیس‌جمهور آمریکا در دی ماه ۱۳۵۶ یک‌سال قبل از پیروزی انقلاب در حالی که ملت ایران یک صدا فریاد نابودی شاه را سر می‌دادند ایران را "جزیره ثبات" توصیف کرد و گفت: "هیچ رهبر دیگری نزد من احترام عمیق‌تر و رابطه‌ی دوستانه‌تر از شاه ندارد (بیل، ۲۷).

۳-۱- تحمیل قانون کاپتولیسیون و تحقیر ملت بزرگ ایران

لایحه اعطای مصونیت قضایی به اتباع آمریکایی (کاپتولیسیون) یکی از اقدامات تحقیر آمیز دولت ایالات متحده بر علیه ایران بود.

به موجب این لایحه دستگاه قضایی ایران حق نداشت هیچ یک از مستشاران، نظامیان، کارمندان و کارکنان آمریکایی و نیز خانواده و بستگان آنها را تحت پیگرد قانونی قرار دهد. این لایحه با فشار مکرر آمریکا در مهر ماه ۱۳۴۳ به تصویب نمایندگان مجلس شورای ملی رسید. امام خمینی با شدت در مقابل این تحقیر واکنش نشان دادند و فرمودند:

ملت ایران را از سگ‌های آمریکایی پست‌تر کردند! اگر کسی یک سگ آمریکایی را زیر بگیرد او را باز خواست می‌کنند ولی چنانچه یک آشپز آمریکایی شاه ایران را زیر بگیرد، بزرگترین مقام ایران را زیر بگیرد کسی حق تعرض ندارد... ما را جزء دول مستعمره حساب کرد. ملت مسلمان ایران را در دنیا از وحشی‌ها عقب مانده‌تر معرفی نمود (امام خمینی، ج ۱، ص ۱۱۰).

ایشان در قسمت دیگری از سخنانشان فرمودند:

آیا ملت ایران می‌داند در این روزها در مجلس چه گذشت؟ میداند بدون اطلاع ملت و بطور قاچاق چه جنایتی واقع شد؟ می‌داند مجلس به پیشنهاد دولت سند بردگی ملت ایران را امضا کرد؟ اقرار به مستعمره بودن ایران نمود؟ سند وحشی بودن ملت مسلمان را به آمریکا داد؟ قلم سیاه و سرخ بر جمیع مفاخر اسلامی و ملی ما، قلم سرخ کشید بر تمام لاف و گزاف‌های چندین ساله سران قوم، ایران را از عقب افتاده‌ترین ممالک دنیا پست‌تر کرد؟ اهانت به ارتش محترم ایران و صاحب منصبان و درجه داران نمود؟ حیثیت دادگاه‌های ایران را پایمال نمود؟ به ننگین‌ترین تصویب‌نامه دولت سابق با پیشنهاد دولت حاضر بدون اطلاع ملت با چند ساعت صحبت‌های سرّی رأی مثبت داد؟ ملت ایران را در تحت اسارت آمریکایی‌ها قرارداد؟ اکنون مستشاران نظامی و غیر نظامی آمریکا با جمیع خانواده و مستخدمین آنها آزادند هر جنایتی بکنند، هر خیانتی بکنند، پلیس ایران حق بازداشت

آنها را ندارد. دادگاه‌های ایران حق رسیدگی ندارند، چرا؟ برای اینکه آمریکا

مملکت دلار است و دولت ایران محتاج دلار (امام خمینی جلد یک ص ۱۰۹).

۴-۱- حمله نظامی به طبرس

پس از تسخیر لانه جاسوسی در تهران که حیثیت جهانی آمریکا را به شدت خدشه‌دار و ابهت این ابرقدرت را درهم شکست. آمریکایی‌ها در حمله نظامی به ایران مصمم شدند و سر انجام در پنجم اردیبهشت ماه ۱۳۵۹ نیروهای خود را در یکی از فرودگاه‌های متروکه واقع در صحرای طبرس پیاده کردند. اما در نهایت اعجاب و ناباوری، به امر خداوند هواپیماها و بالگردهای آمریکایی در دام طوفان سهمگین شن گرفتار شدند و ناگهان طبرس به جهنمی هولناک و گورستانی وحشت‌انگیز برای آمریکایی‌ها تبدیل شد و عملیات نظامی آمریکا به طور مفتضحانه به شکست انجامید. آمریکایی‌ها پس از این حادثه به دشمنی‌های خود با ایران ادامه دادند. کودتای نوژه، تحریم اقتصادی و اقدامات تحریمی علیه نظام اسلامی، تحریک عراق به جنگ علیه ایران و ... نمونه‌هایی دیگر از ریشه‌های تاریخی دشمنی آمریکا با ایران است. کارشکنی‌های مکرر در موضوع دستیابی ایران به فن‌آوری صلح‌آمیز هسته‌ای آخرین نمونه این شرارت‌ها است. اقدامات تاریخی آمریکا در دشمنی با ملت ایران سابقه ذهنی بسیار بدی از دولت‌مردان آمریکا در نزد ملت ایران باقی گذارده است. امام خمینی(ره) پس از تصویب لایحه کاپتیولاسیون فرمودند: رئیس‌جمهور آمریکا بداند این معنی را که امروز منفورترین افراد بشر است پیش ملت ما (امام خمینی، ج ۱، ۱۲۷).

۲- ریشه های ژئوپولیتیک

۱-۲- موقعیت ژئوپولیتیک ایران و خاورمیانه

خاورمیانه را در شرایط فعلی می‌توان به هارتلند (قلب زمین) نامگذاری کرد. خاورمیانه در طول سده‌های اخیر با اهمیت بوده است و با گذر زمان هر روز بر اهمیت آن افزوده شده است. خاورمیانه از نظر جغرافیایی سه قاره اروپا، آسیا، آفریقا را به هم متصل ساخته و مهم‌ترین آب‌راه‌های جهان شمال خلیج فارس، دریای عمان، دریای سرخ و مدیترانه، در این منطقه قرار دارد. چندین نقطه از نقاط استراتژیک دنیا شامل تنگه هرمز، و باب‌المندب در این نقطه قرار دارد. از نظر مذهبی خاورمیانه خاستگاه سه دین بزرگ آسمانی اسلام، مسیحیت و یهود می‌باشد و اکنون ۹۳ درصد جمعیت خاورمیانه را مسلمانان تشکیل می‌دهند. در این میان ایران قلب

خاورمیانه است. همسایگی با شوروی سابق در دوران جنگ سرد و تنها مانع دستیابی روس‌ها به آب‌های گرم خلیج فارس بر اهمیت استراتژیک ایران افزوده است. دارا بودن ساحل طولانی و قابل استفاده در دریای عمان و خلیج فارس و وجود جزایر راهبردی در آن، موقعیت دروازه ورود به اقیانوس هند را به ایران داده است. تا قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، آمریکا حاکم بلامنزع منطقه خاورمیانه بود و فعال‌ترین دولت خارجی در صحنه سیاسی ایران را به خود اختصاص داده بود و ایران به عنوان مهم‌ترین و قوی‌ترین متحد استراتژیک آمریکا در خاورمیانه و خلیج فارس محسوب می‌گردید. رژیم شاه نیز با هدف مقابله با بحران‌های داخلی و آسیب‌پذیری‌های خارجی، وجود حامی قدرتمندی چون آمریکا را ضروری می‌دانست. پیروزی انقلاب اسلامی در ایران ضربه سهمگینی بر تسلط آمریکا بر منطقه خاورمیانه و ایران وارد نمود و آمریکا یک متحد بزرگ و مصرف‌کننده مهم تسلیحات آمریکایی، یک منبع صدور نفت به اسرائیل و یک دشمن سرسخت کمونیسم را از دست داد و منافع حیاتی او در خلیج فارس در معرض خطر قرار گرفت.

مقام معظم رهبری می‌فرمایند:

عملاً هم منطقه عظیم و حساسی که به آن خاورمیانه می‌گویند و شمال آفریقا و خلیج فارس - منطقه نفت - در بجه اقتدار آمریکا بود. نفت، خون حیات بخش تحرک دنیای امروز است. تسلط بر اینجا مهم است که آمریکا هم تسلط پیدا کرده بود. در وسط خاورمیانه، ایران قرار داشت پایگاه اصلی استکبار، انقلاب اسلامی این منطقه اصلی را از زیر سیطره آمریکا بیرون کشید (امام خامنه‌ای، ۸/۸/۸۷).

۳- ریشه های سیاسی

۱-۳- ایران مانع رهبری مطلق آمریکا بر جهان

بعد از پایان جنگ جهانی دوم به دلیل خسارت‌های فراوان وارد شده بر انگلیس، فرانسه و آلمان، آمریکا داعیه رهبری مطلق جهان را داشت. آمریکا با سیاست‌ها و راهبردهای مختلف رژیم شوروی را در تنگنا گذاشت بطوری که در یک رقابت همه جانبه، رژیم شوروی دچار فروپاشی گردید. به دنبال فروپاشی شوروی آمریکا ادعای نظم نوین و رهبری مطلق بر جهان را سر داد. در این میان جمهوری اسلامی با راهبرد نه شرقی نه غربی، در مقابل این خوی سلطه‌گری ایستاد.

حضرت آیه ... العظمی خامنه ای رهبر معظم انقلاب اسلامی می فرماید:

دعوا بر سر چند مسئله سیاسی نیست،... خوب دو کشور با همدیگر سر مسائلی ممکن است اختلاف داشته باشند که می نشینند با مذاکره این اختلاف را حل می کنند. مسئله جمهوری اسلامی و دولت مستکبر آمریکا از این قبیل نیست. مسئله ریشه ای تر است. مسئله این است که رژیم ایالات متحده آمریکا از بعد از جنگ جهانی دوم، داعیه ابر قدرتی مطلق دنیا را داشت، البته آن روز شوروی در مقابلش بود، اما این مسئله رقابت بین آمریکا و شوروی آن روز صرفاً رقابت بین دو ابر قدرت نبود. آمریکا می خواست بر روی تمام منابع حیاتی عالم دست بگذارد... در وسط این بحبوه روز افزون اقتدار استکباری و در حساس ترین نقطه، انقلاب اسلامی ایران بوجود آمد که مهم ترین شعار این انقلاب مقابله با ظلم و استکبار بود. دفاع از حقوق ملتها بود (امام خامنه ای، ۸/۸/۸۷).

ایران همچنان به مقابله با سیاست های افزون خواهانه آمریکا در منطقه و جهان ادامه داد و اکنون پس از گذشت سی سال از انقلاب اسلامی و مقابله ایران با سلطه گری های آمریکا، ایران به یک قدرت منطقه ای تبدیل شده است به گونه ای که دشمنان ایران نیز بر آن اعتراف دارند مقام معظم رهبری در دیدار با فرماندهان نیروی دریایی ارتش به موقعیت منطقه ای ایران در خاورمیانه اشاره کردند و فرمودند:

این کشور با برکت اعتماد و توکل به خدا و میدان آوردن دل و جان و همه امکانات خود اکنون به یک قدرت منطقه ای تبدیل شده است به طوری که دشمنان هم به این واقعیت اعتراف دارند.

۴- ریشه های فرهنگی

همان گونه که ملاحظه شد ریشه های اختلاف و منازعه بین ایران و آمریکا در زمینه های مختلف خود را نشان داده است. دقت و علت یابی در تمام ریشه های فوق به موضوع مخالفت ایران با خوی سلطه طلبی و استکباری آمریکا باز می گردد. آمریکا خود را سلطان و حاکم بلامنازع عالم و از جمله ایران می داند و معتقدان به اسلام ناب محمدی (ص) حاضر به پذیرش هیچ گونه

سلطه‌ای نیستند. ریشه‌های تاریخی-ژئوپلیتیک و سیاسی اختلاف بین ایران و آمریکا تابع و روبنایی از این ریشه اصلی هستند و تا تکلیف این ریشه روشن نشود سایر ریشه‌های اختلاف باقی خواهد ماند. امام خمینی (ره) حتی قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بر این خوی و خصلت آمریکا تأکید کردند و مخالفت خود را بطور مکرر با آن نشان دادند. ایشان پس از تصویب لایحه کاپیتولاسیون توسط دولت ایران که با فشار آمریکا انجام شد طی بیانی در سال ۱۳۴۳ آمریکا و اجانب را چنین معرفی کردند:

دنیا بداند که هر گرفتاری‌ای که ملت ایران و ملل مسلمین دارند، از اجانب است، از آمریکا است. ملل اسلام از اجانب عموماً و از آمریکا خصوصاً متنفر است، بدبختی دول اسلامی، از دخالت اجانب در مقدرات آنهاست. اجانبند که مخازن پر قیمت زمین ما را به یغما برده و می‌برند... دیروز ممالک اسلامی به چنگال انگلیس و عمال آن مبتلا بودند. امروز به چنگال آمریکا و عمال آن. آمریکا است که از اسرائیل و هواداران آن پشتیبانی می‌کند. آمریکا است که به اسرائیل قدرت می‌دهد تا اعراب مسلمان را آواره کند. آمریکا است که کالا را یا با واسطه‌یابی واسطه بر ملت ایران تحمیل می‌کند. آمریکا است که اسلام و قرآن مجید را به خیال خود مسخره می‌داند و می‌خواهد آنها را از جلوی پای خود بردارد. آمریکا است که روحانیون را خار راه استعمار می‌داند و باید آنها را به حبس و زجر و اهانت بکشد. آمریکا است ... با ملت اسلام معامله وحشی‌گری و بدتر از آن می‌کند (امام خمینی، ۱۳۴۳/۸/۴).

در جریان اشغال سفارت آمریکا در تهران و هياهو و تبلیغات شدید غرب و دولت ایالات متحده بر ضد ایران، امام طی سخنانی مجدداً خوی استکباری آمریکا را یادآور شدند و فرمودند: اما قضیه اینجایی که شما اسمش را سفارت می‌گذارید و ما اسمش را جاسوس خانه می‌گذاریم ... اینجا اصلاً یک سفارتخانه نیست، با اسم سفارتخانه یک محلی درست کردند برای جاسوسی و توطئه منطقه نه توطئه تنها برای ایران (امام خمینی، ج ۱۰، ۴۱۱).

حضرت امام در همین رابطه پیامی به دانشجویان پیرو خط امام به تشریح بیشتر گروگان‌گیری می‌پردازند و عزم ملت ایران در نفی هرگونه سلطه‌گری را بیان می‌فرمایند:

مرکز توطئه و جاسوسی به اسم سفارت آمریکا و اشخاصی که در آن بر ضد نهضت اسلامی ما توطئه نموده‌اند از احترام سیاسی بین‌المللی برخوردار نیست. تهدیدات و تبلیغات دامنه‌دار ملت آمریکا به قدر پیشیزی نزد ملت ما ارزش ندارد... کارتر یک اشتباه دارد و آن اینکه گمان می‌کند همه دولت‌ها چشم بسته به خدمت او ایستاده‌اند... ملت بزرگ ایران به پا خواسته است که نگذارد لانه‌های جاسوسی در ایران به عمل ننگین خود ادامه دهند (امام خمینی، ج ۱۰، ۲۶۴).

حضرت امام (ره) در مورد حمله نظامی کارتر به طیس که نمونه آشکار نقض قوانین بین‌المللی بود فرمودند:

این آقایان که هی فریاد می‌زنند که شما نقض قراردادهای اجتماعی و بین‌المللی را کردید. خودش هم همین نقض قرار داد بین‌المللی را کرده است که نظامی وارد کرده در یک مملکتی که مستقل است (امام خمینی، ج ۱۰، ۱۹۵).

هنگامی که کارتر رئیس جمهور وقت آمریکا دستور قطع رابطه با ایران را صادر کرد. امام (ره) در پیامی به ملت شریف ایران، قطع رابطه آمریکا با ایران را نشانه پیروزی دانستند به ملت ایران به دلیل این قطع رابطه که نشان از پایان چپاول‌گری آمریکا در ایران بود تبریک گفتند و نوید پیروزی و استقلال دادند.

ملت شریف ایران، خبر قطع رابطه بین ایران و آمریکا را دریافت کردم. اگر کارتر در عمر خود یک کار کرده باشد که بتوان گفت به خیر و صلاح مظلوم است همین قطع رابطه است. رابطه یک ملت به پاخاسته برای رهایی از چنگال چپاول‌گران بین‌الملل با یک چپاول‌گر عالم خوار، همیشه به ضرر ملت مظلوم و به نفع چپاول‌گر است. ما این قطع رابطه را به فال نیک می‌گیریم چون که این قطع رابطه دلیلی بر قطع امید آمریکا از ایران است. ملت رزمنده ایران این طلیعه پیروزی نهایی را که ابر قدرت سفاکی را وادار به قطع رابطه

یعنی خاتمه دادن به چپاول‌گری‌ها کرده است اگر جشن بگیرد حق دارد. من
 کراراً گوش زد کرده‌ام که رابطه ما با اماکن آمریکا رابطه ملت مظلوم با جهان
 خواران است (امام خمینی، ج ۱۲، ۵۹).

سرانجام امام خمینی (ره) در پیامی تمامی گرفتاری‌های ملت‌های مظلوم عالم را از آمریکا و
 خوی سلطه‌طلبی و استکباری آن دولت می‌دانند و عزم ملت ایران را تا ریشه‌کنی این خوی
 بیان می‌فرمایند و علت اساسی اختلاف بین ایران و آمریکا را کنار نیامدن و تحت سلطه
 آمریکا قرار نگرفتن ملت ایران معرفی می‌کنند و تمام مصائب وارده بر ایران را ناشی از همین
 موضوع می‌دانند:

آمریکا دشمن شماره یک مردم محروم و مستضعف جهان است. آمریکا برای
 سیطره سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و نظامی خویش بر جهان زیر سلطه، از
 هیچ جنایتی خودداری نمی‌نماید. او مردم مظلوم جهان را با تبلیغات که به
 وسیله صهیونیسم بین الملل سازماندهی می‌گردد، استثمار می‌نماید. او با
 ایادی مرموز و خیانت‌کارش چنان خون مردم بی‌گناه را می‌مکد که گویی در
 جهان هیچ کس جز او و اقمارش حق حیات ندارند. ایران که خواسته است از
 هر جهت با این شیطان بزرگ قطع رابطه نماید امروز گرفتار این جنگ‌های
 تحمیلی است.... ملت‌های مسلمان باید بدانند که ایران کشوری است که
 رسماً با آمریکا می‌جنگد و شهدای ما، این جوانان و دلاوران ارتش و سپاه از
 ایران و اسلام عزیز در مقابل آمریکا دفاع می‌کنند... چه اگر ما با آمریکا و
 سایر ابر قدرت‌ها کنار آمده بودیم گرفتار این مصائب نبودیم... ما با آمریکا در
 ستیزیم (امام خمینی، ج ۱۲، ۴۰).

ایشان در بیانات دیگری نیز بر سایر جنبه‌های اختلافات ایران و آمریکا اشاره می‌نمایند:
 این منازعه بین ما و آمریکا نیست، بین اسلام و کفر است (امام خمینی، ج ۱۰،
 ۲۲۴) اگر آمریکا و اسراییل لاله الا الله بگویند ما قبول نداریم چرا که آنها
 می‌خواهند سر ما کلاه بگذارند (امام خمینی، ج ۱۵، ۲۰۹)

امام خمینی در جای دیگر مبارزه ایران و آمریکا را تا قطع منافع آمریکا مستمر می‌دانند و می‌فرمایند:

**جهان باید بداند که ایران راه خود را پیدا کرده است و تا قطع منافع
آمریکای جهان خوار این دشمن کینه توز مستضعفین جهان، با آن مبارزه
آشتی‌ناپذیر دارد (امام خمینی، ج ۱۵، ۱۲۵).**

نتیجه

اگر چه آمریکا در ایران دارای سابقه طولانی نیست ولی از همان ابتدا سابقه حضور بسیار بدی از آن کشور در دل ایرانیان مانده است. دخالت مستقیم در شکست دولت دکتر مصدق و انجام کودتای ۲۸ مرداد ماه ۱۳۳۲ اولین و آشکارترین اقدام آمریکا در ایران است. تصویب قانون کاپیتولاسیون و حق قضاوت کنسولی در سال ۱۳۴۱ و ایجاد مصونیت برای کلیه کارکنان آمریکایی در ایران بغض و کینه ایرانیان نسبت به آمریکا را افزود. حوادث ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ کشتار طلاب و مردم بی گناه در آن حوادث و متعاقب آن تبعید امام خمینی (ره) به خارج از کشور، گونه‌ای دیگر از سابقه سیاه آمریکا، قبل از انقلاب اسلامی در ایران است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز آمریکا دست از دشمنی خود برداشت و با پذیرش محمدرضا، شاه فراری ایران در آمریکا بر این خصومت افزود. دخالت نظامی در ایران که به واقعه طیس مشهور گشت، پشتیبانی از کودتای نقاب و نوژه، پشتیبانی از عراق در جنگ تحمیلی، کارنامه تاریخی آمریکا در ایران است. در بعد ریشه‌های ژئوپلیتیک، ایران در زمان حکومت پهلوی بزرگ‌ترین و مهم‌ترین متحد آمریکا در خاورمیانه بوده است که نقش ژاندارمی را برای او ایفا کرده است. همسایگی اتحاد جماهیر شوروی، دسترسی به ساحل طولانی ایران در خلیج فارس و دریای عمان، موقعیت مرکزی در خاورمیانه و اتصال سه قاره اروپا، آسیا و آفریقا هم بر اهمیت ژئوپلیتیک ایران افزوده است و اکنون که جمهوری اسلامی شعار نه شرقی، نه غربی را استراتژی خود قرار داده است آمریکا به عنوان پیگیر منافع سلطه‌طلبانه خود با ایران دشمنی می‌کند ایران در بعد سیاسی نیز جلوی جاه‌طلبی‌ها و زیاده‌خواهی‌های آمریکا ایستاده است. قطع دست آمریکا در منطقه و صدور تفکر انقلاب اسلامی به سایر مسلمانان و دعوت آنان به ایستادگی در مقابل ظلم و استکبار، علت دیگر دشمنی‌های آمریکا با ایران است و مهم‌ترین بعد دشمنی ایران با آمریکا جنبه فرهنگی

است. از نظر مسئولان و رهبران انقلاب اسلامی، آمریکا خوی استکباری دارد. که این نکوهش و لزوم ایستادگی در مقابل این خصلت حتی در قبل از انقلاب و در بیانات و پیام‌های حضرت امام خمینی (ره) بنیان‌گذار جمهوری اسلامی کاملاً مشاهده می‌شود و به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی، این بعد از دشمنی کاملاً قوی‌تر، در عمل خود را نشان داده است. امام خمینی (ره) بنیانگذار و سیاستگذار اصلی انقلاب اسلامی آمریکا را شیطان بزرگ معرفی نمودند و همه گرفتاری‌ها ملل جهان را از آن کشور می‌دانند. ایشان طرفداران آمریکا در جهان اسلام را با واژه اسلام آمریکایی معرفی می‌کنند (امام خمینی، ج ۱۵، ۱۵۴) و جنگ اصلی را جنگ اسلام ناب محمدی و اسلام آمریکایی (امام خمینی، ج ۱۳، ۸۳) و اسلام مرفه‌های بی درد معرفی می‌کنند. لذا دشمنی ایران و آمریکا همچنان پایدار خواهد ماند و در کوتاه مدت انتظار از بین رفتن آن متصور نیست.

فهرست منابع

- استیفن آمبروز، **روند سلطه‌گری**، ج ۲، تهران: چاپخش، ۱۳۶۵.
- بیل، جیمز، **شیر و عقاب**، ترجمه فروزنده برلیان، تهران: فاخته، ۱۳۷۱.
- معباوی، حمید، **چالش‌های ایران و آمریکا بعد از پیروزی انقلاب اسلامی**، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱.
- موسوی خمینی، سید روح الله، **صحیفه نور**، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام، ۱۳۸۷.
- هوشنگ مهدوی، عبدالرضا، **تاریخ روابط خارجی ایران از پایان جنگ جهانی دوم تا سقوط رژیم پهلوی**، تهران: پیشگام، بی‌تا.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان و دانش‌آموزان به مناسبت هفته بسیج و ۱۳ آبان ۸۷/۸/۸.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با فرماندهان و پرسنل نیروی دریایی ارتش، ۵ آذر ۱۳۸۷.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.